

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta ece de doue ori adora: Mercuruza si Sambata. Foisa odati pe septemana, aacei Sambata. Pretiul loru este pe unu annu 10 f. m. c., pe diumatate annu 5 f.; car pentru terri strane 7 f. pe unu sem. si pe annu intreghu 14 f. m. c. Se prenumera la tote platele imperateci, cum si la toti canoscutii nostri DD. correspondenti. Pentru serie „postitu“ se ceru 4 cr. m. c.

Monarchia austriaca.

Inscientiare de prenumeratiune

Gazeta Transsilvanici si Folia pentru minte, anima si literatura
pe anul 1853.

„Gazeta“ va essi de doue ori pe septemana cate o cola in formatul numerului 97; „Folia“ o data pe septemana, cate o cola adeca trei cole pe septemana, totu cu pretiul sciutu: 5 f. m. c. pe semestru in laintru monarchiei; in tierile din afara: 7 f. sau 21 dol-deceri (sfancigi) pe semestru.

Se pote prenumera pela On. nostri DD. Corespondinti, ca si peue acum, si pela c. r. oficie postali prin scrisori francate, pe adresa Redactiunei.

(Capetu din Nr. tr. „Din Valea Hatieglui“.)

„Se mai afla aici si una scola numita dupa sistema vechia Triviala-Germana, mai nainte destinata pentru regimentulu I. romanu de granitia, a caria dascalu — carele nu scie romanescce nici vorbi la intielesu, nu este nici de catu abilu spre desceptarea pruncilor elementaria, carga si insusi D. directoru alu scoleloru imperatесиci de in patria de Rumel au recunoscutu cu ocasiunea esamenulu publicu al semestrulu al 2. in a. curg. 1852, candu inaintea tuturor auditorilor siau descoperitu a sua neplacere.

Pentru aceea aflanduse acestu cercu alu Hatieglui si respective acestu vicariatu in cea mai desolata si cea mai apusa stare din partea scoleloru, — miamu tienutu de cea mai strinsa obligatiune, ca mai inainte de tote Serenitatei Vostre Principe alu Patriei, — de la carele ne isvoréscce totu binele — ca unu „subditu fidele“ — se substernu de a dreptulu fara intardiére, ca Serenitatea Vostra, carele se jertfescce cu amore pentru binele tuturor, aici pe pamentulu acestu classicu, la poporulu acestu forte scapatatu — si remasu indereptu — unde é primesdie mai mare — cu graba, pe cale extra ordinaria, de Principe demna, se se indure a intinde bratiulu seu celu parintiescu, si cu caldura se imbratiosieze causa scoleloru din pamentulu Hatieglui.

Si fiindca se apropie tempulu inceperii cursulu scolasticu in tota Tiéra, ca acestu cercu si vicariatu se na remana pe annulu venitoriu fara nici o scola regulata, mai in graba si primaria, se se indure cu gratiositate a demandá:

- 1) Ca scola numita Germana din Hatieglu se se prefaca in scola elementaria dupa nouele institutiuni imperiale scolastice, unde limba instructiunei se fie limba poporului, si
- 2) Se renduiasca ca susu numitul invetiatoriu de limba Germana ca unu batranu neputintiosu si ignorante de limba Romana se remaie in odihna, cuveninduse si de altmintrea a sa pensiune, si
- 3) In locul densulu se se denumeasca, alesu prin concursu, unu altu dascalu, carele in tota privintia se corespunda intentiunei Inaltuluu Guberniu si dorirei publiculu.

Iara pentru scola numita romana carea acuma e locuita de gendarmi, se se despuna, ca Inc. Magistratu locale pe annulu viitoriu se se provedia de alta casa de carele suntu pustii destule aici in Ha-

tiagu; si se se deschida pentru a 2. si a 3. classe elementaria; si la aceasta anca se se renduiasca unu altu invatiatoriu in totu cuprinsulu practicu, carele din cassa publica a venitulu cerculu sasi traga rata sua desfta.

Ca asia acestea doue case de scola singuru spre acestu scopu cladite, acum mai in graba impartite in 3. classe provedute cu doi invatiatori harnici, fiindca suntu gata, de indemana, pe annulu urmatoriu scolasticu infintiuenduse se serveasca de base la alte scole mai inalte.

Acéstea institutiuni primarii ca se se despuna e ne incungiuratu de lipsa ca pana de tote dilele, si tota amanarea mai in colo aduce cu sine o mare inapoiere a acestu territoriu, care de catra ceea alta tiéra, si de catra intreaga Monarchia remane ca unu modulariu bolnavosu fara viatia spirituala, sau ca celu cadintu in Telhari din Evangelie „abia via“.

Inse sperediu tare, cumca Serenitatea Vostra ca unu prea Inaltu Parinte al Patriei, patrunsu de lipsa cea mare a institutiuniloru scolastice intru acestu cercu, a caria impoporatiune numai Romana siau peste 60,000 anime, va binevoi a primi de osebi supliuirea acestu defectu, si se va indura a demanda, ca se se puna in lucrare acestu mantuatoriu plannu scholasticu spre a se intemeie acum de o data mai in graba pentru cerculu intreghu aici in orasiulu Hatieglu o scola elementiare sistemisata.

Mai in colo rogu ca inelitelu deregatorie a districtulu acestuia si respective D. officiali ai cerculu acestuia cu gratiositate si cu putere Serenitatea Vostra se se plece a porunci, ca acestia se se medieté cu infintiaru scoleloru poporane pe la sate, si cu intieleapta provedere pentru sustinerea dascaliloru acelora s. e. l.“

Acestu reportu ne pune la destulu de chiara lumina demna de jale stare a scoleloru din cerculu Hatieglui, si face pe cugetatoriu a condamna timpii trecuti si pe toti cei ce aveau datoria da ingriji de cultura poporulu si o lasara atatea veachuri atatu de desolata pa ici. — Dupa cum mi se spune Inn. Gubernu d'acum a si luat mesuri parintesci pentru golirea scolei ocupate de gendarmi. Scola triviala inca se va regula pentru invatiarea limbei germane, a carei trebuintia ne intimpina si p'acici; si se sperediu atatu dela ajutorulu apromianu de catra Inn. gubernu, catu si dela energia si zelul capiloru confessionali o vindecare a reulu acestuia, ce consterneaza atatu de profundu pe ori ce sulletu cu durere!!! — Ma. —

UNGARIA. *Urbea mare*, 1. Dec. 1852. In gremiu cetatiuei nostre romane Belasiu de ivi una denunciatiune, pe catu de oribile din partea delatorilor care inculpara pe romani cu conspiratiuni politice, pe atota de ridicula din parte inculpatiloru, sciinduse inocenti. In acestu procesu — bine dice romanul co: aurul in foc éró omul priu patimi se lamurea — se distinsa cu escelentia D. I. P. — carele d: la natura avendu spiritul aptivitati, unde este campu, acolo lucra. Nu u data se lupta tocmai contra principiilor de acuma; apoi pentru acee patimi. — Si vidend co acelé sunt no efaptuavere, cerca altra cale; apoi nice pe acee reesind acum au apocatu cale care unui adevratu Romanu se cuvine. Resultatul energicei lui sepeptoratiuni la tempul seu se va face conoscut, pentru si ne conoscem omeni, si si scimu si astadi, sub gratiosa proteptiune a Augustulu nostru Césariu, enco cotu suntem de infestati, si cu ce calumnii spurcate ataceati. — M.

ФОЛЕТОНЪ.

Съвенире дин кълътория mea.

IX.

Тотъ Дресда, 4. Дек. 1852.

Ан тречереа mea din Noemvre prin Германия динга динтъя а кълъторией mele фссесе Белдсиа. Не атънчи eram дъррижат ка съ ажъно истре ла цера десрмаръ, петрр къ чине ера съ превазъ о тарп агьт де домолъ прехъм естре ачэста де аксиъ; днрпачеа май авеам ми алге каесе преа къвиосе ка съ гръбеск. Германия é твياتъ астръзи дн дн-речъвне кътръ Елведия, Франца ми Белдсиа къ треф лини принципали де дрзин дерекат, зна май азгъ декъг алга, каре днес тоте есэ дин Аинсиа ка днтръзи нснр де днрланпре; зна трече пресе Сахония ми Бавария ми кънд ва фй де плин гата (пестре зисъ анъ) ва да дрент дн Боденесе ла Елведия, алга есе май prin mжлок пестре Ваймар, Гота ла Франкфурт,

Mainy mi Bicsaden, zode дъ дн Рен; iar атреия терце май снре порд-вент фъкънд май зисъ семичерк ларр пльъ ла Колониа. Ея мтам аллесо не ачэста ка зна кареа снгрър естре гата пльъ акъм ми стъ дн комъникъчне нн-къри днтрехърматъ пльъ ла фрвнтiera вел-цианъ. Дин Аинсиа плекасем сэра ла 10 оре ми пльъ дн зноа зрмъгоре iarъш сэра, ла 10 ам ажъно дн Колониа, адияъ дн 24 оре, дин каре скаде минътеле ми пьграреле къте се петрек не ла нъстръселе стъцизи ми ла четъци, — ам фькът о днстанъ май вине де 90 мнлърп, дин каса ачэста нз потъ зиче къ ам възът четъциле Халла ми Мардевъръя, къчи ам трекът prin еле дн кан де нопте. Къ тоте ачэстеа нз воиз зита ннчи одатъ къ ам фост ми дн Мардевърп. Съ сосепти не ла 2 1/2 оре дспъ миезла нондй не о пложь зржчосъ де томнъ, съ те веzi днтр'о кърте, знде се днглънеск пнгръ дръзърп ферекате, дела Берлин, Хамвърп, Хановера ми Лейпциг, селъ вези скнмъндасе тръзереle ми локомогн-веле вептъръ кътева съте де кълъторп, каре днтр'о парте каре дн алга, съ нити къ кофепрал дът ера тримич prin смнргела еспедптрп ларр днуръ дин Аинсиа пинтеа та Дзеъ штие

sude*), съ те май веzi днкъ ми дн перикъла де а те нзне днтръншъ вагон (кърпфъ) ка съ ажъни къ ел дн Хамвърп дн лок де Белдсиа (чееа че се днръмплъ нз одатъ, дакъ нз неф фй къ тотъ деинрегъчъвне ми азареа амнте), съ май фй ми май рънр де фоме ми де остре-уела нондй, фърп съ даf престе рестаърнт, ва съ нз къртеzi ннчи аf къхта локсннга де фрпкъ ка съ нз рънтрй де трен, дн челе днн зрпнп съ май ми аол къ ла Мардевърп естре афопт не нърете: „man hûte sich vor Lum-pen“ адияъ съ те пьзепти де чеf карпй таie въздънърпеле ми фак възьторе дъпъ пзици ми нзгларе, — ми дн тоте ачэстеа пька-зърп знал съ те мъне дн със адъа дн жос. Копфсиснеа че домнеше ла Мардевърп днн каса днглънпрей агътор лнпй фепате днтр'о снгрър кърте нснй май аре пьрекеа са. Дн ачеле мнъте де копфсиснеа нз ннгам съ дн-жър сесъ съ рад ми сътнй афиз внлъ мие дн сътнй петрр че съ фй агьт де сьгнраfъ ми темьторпс ла кълъторп; iar кънд възът къ о фамилъ енглезь ресона днфрпкошат ми

*) Ам алат товта ла Deutz кънд съ третъ Рентъ.

